

Rehberlik Postası

Eđitim: Eyübođlu

Okul Öncesi Gelişim Dönemleri

Sevgili Anne ve Babalar,

Çocuğunuzun gelişimi ve eğitimi açısından okul öncesi dönem büyük önem taşımaktadır. "Gelişim" dediğimiz kavram doğum öncesi dönemden başlayarak, yaşamın sonuna kadar kişinin geçirmiş olduğu tüm değişiklikleri kapsayan bir süreci ifade etmektedir. Okul öncesi dönem ise insanın doğmadan önce anne karnındayken geçirdiği dönemden sonra en hızlı geliştiiği dönemdir. Bu özelliğinden dolayı belki de okul öncesi gelişim dönemlerinin özelliklerinin bilinmesi, çocuklarımıza en doğru şekilde yaklaşmamızı ve davranışlarını daha sağlıklı yorumlamamızı sağlayacaktır.

İşte bu nedenle bu ayki bültenimizi gelişim dönemleri konumuza ayırdık.

Sizlere yararlı olması dileğiyle...

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Birimi

Bültenimizin girişinde kelime anlamını açıkladığımız "gelişim" kavramı aynı zamanda içine bazı basamakları da alan bir süreçtir. Bu basamakları açıklamak gelişim sürecini daha iyi kavramımızı sağlayacaktır.

Olgunlaşma: Bireyin herhangi bir çaba harcamaksızın doğuştan getirdiği özelliklerin zaman içinde kendiliğinden ortaya çıkmasını ifade eder.

Hazır oluş: Yeni bir öğrenme ortamında bireyin önceden getirdiği bilgi birikimi ve yeni öğrenmeye hazır olma durumudur.

Büyüme: Bireyin hem bedeninin hem de iç organlarının boy ve ağırlık yönünden artışıdır.

Gelişim süreci içinde yer alan bu basamaklar, bireyin içinde bulunduğu gelişim döneminin özelliklerine uygun ilerlemesini sağlar. Birbirleri ile ilişkili olan bu basamakların birinde meydana gelen bir gelişim, olumlu ya da olumsuz diğer basamakları da etkiler. Örneğin; bacak kasları ve denge yetisi gelişmeden çocuğun yürümesini bekleyemeyiz.

Çocuklar her yaşta farklı gelişimsel özellikler gösterir. Gelişim alanları her yaşta aynı hızda faaliyet göstermez. Her yaşta bazı gelişim alanları ön plana çıkar. Örneğin; yeni doğmuş bir bebek ilk 6 aya kadar hızlı kilo alır, sonrasında emekleme ön plana çıktığı için kilo artışı yavaşlar.

Gelişim dönemleri

2 yaş dönemi

Bilişsel ve Dil Gelişim

- 25 kadar sözcüğü söyleyebilir.
- 2 sözcüklü cümlecikleri taklit edebilir.
- Konuşması yabancılar tarafından bile anlaşılır hale gelir.
- Kullanabildiğinden çok daha fazla sözcüğü anlayabilir.
- Sözcük dağarcığı hızla gelişir.
- Okumayı taklit eder.
- Tuvalete gitmesi gerektiğinde haber verir.
- Ben merkezli düşünce hakimdir.
- 3 ve daha fazla kelimeli cümleler kurmaya başlar.
- Dikkati sürekli değildir, uzun süre bir oyuna odaklanamaz.

Fiziksel ve Motor Gelişim

- Çok hareketli ve çevresine karşı meraklıdır.
- Koşma, sıçrama, merdiven çıkma becerilerini geliştirir.
- İtip çekebilir, dengede durabilir ve kendisine uygun bir eşyayı kolaylıkla taşıyabilir.
- Pipetle meyve suyu vb. içecekleri içer.
- Yiyecekleri bölmek için çatal kullanır.
- Savrulan bir tekmeye topa vurur.
- Kaydırdan yukarı çıkıp aşağı kayar.
- Geri geri yürür.
- Büyük oyuncakları iter ve çeker.
- Dengesini yitirmeden çömelerek oynar.
- Parmak uçlarında durur.
- Makasla gelişi güzel keser.
- Yatay çizgiyi taklit eder.
- Taklit ederek tren yapar.
- Parmaklarıyla pastel boyayı tutar.
- Daire şeklini taklit eder.
- Kitaptaki resimlerin ayrıntılarını parmakla işaret ederek gösterir.
- Kendi başına resimli kitaba bakar.
- Kaşıkla yemek yiyebilir.
- Tuvalette pantolonunu kendi başına indirebilir.

Sosyal ve Duygusal Gelişim

- Çevresine yoğun bir merak duygusu ile yaklaşır.
- Kapı kollarına ulaşır ve çoğunlukla kapıyı açıp dışarı çıkar.
- Sahip olduğu şeyleri kararlılıkla korur.
- İstediklerinin anında yerine getirilmesini ister.
- Başka çocuklara ilgi gösterilmesine kızar.
- Oyuncakları ya da yetişkinlerin ilgisini paylaşma olgusu hala gelişmemiştir.
- Oyuncaklar konusunda belirli bir tercihi yoktur ve oyuncaklara ilgisinin nedeni çevresindeki eşyaları tanımaktır. Bu nedenle evdeki çeşitli nesnelere oyuncacı gibi ilgi duyabilir.

3 yaş dönemi

Bilişsel ve Dil Gelişim

- Çevresindekilere dünya hakkında devamlı sorular sorar.
- Dış dünyadaki insanların faaliyetlerinin farkına varır.
- Yaşadığı olayları basitçe anlatabilir.
- Her şeye karşı merakla öğrenme eğilimindedir.
- Akranlarıyla oynama eğilimindedir.
- Dikkatini on dakika süre ile öyküye yöneltir.
- Sonradan isimlendirdiği ilkel resimler yapar.
- Dilbilgisi kurallarını öğrenmeye başlar.
- İstendiğinde adını ve soyadını söyleyebilir.
- Oyun oynarken kendi kendine konuşur.
- Ben merkezli konuşma hakimdir.
- Zaman zaman konuşma bozuklukları görülebilir.
- Geçmiş, gelecek ve şimdiki zaman kavramlarını anladıkça zaman belirten sözcükler kullanmaya başlar.

Fiziksel ve Motor Gelişim

- Makas kullanabilir.
- Eksik bir insan resminin kolunu ya da bacağını tamamlar.
- Yardımsız dar bir çizgi üzerinden yürür.
- Koşar, durur, köşeleri döner ve engellerden kaçınır.
- İki ayağının üzerinde zıplar.
- Topu kollarıyla yukarı doğru atabilir.
- Dişlerini fırçalar, ellerini yıkar, ayakkabılarını giyer.
- Üç parmağını kullanarak boyama yapabilir.
- Yuvarlak, dikey ve yatay çizgiler çizebilir.

Sosyal ve Duygusal Gelişim

- Bu devrede çocuk kendi girişimiyle ve başkalarından bağımsız olarak hareket etmeye çalışır ve sanki annesine hiç gerek duymuyormuş gibi davranır.
- Birçok hayali oyun icat eder.
- Cinsiyetini söyleyebilir.
- Başkalarının duygusal tepkilerini anlar.
- Kendini tanır, yabancılara karşı ürkek tutumu azalır.
- Yaşlılarını ve yetişkinleri taklit etmeye başlar.
- Başkaları için birşeyler yapmayı reddeder.
- Ev işleri, bahçe işleri, alışveriş gibi etkinliklerde yetişkine yardımcı olmaktan hoşlanır.

4 yas dönemi

Bilişsel ve Dil Gelişim

- Herhangi bir resimde gördüğü 4 nesneyi hatırlar.
- Geçmiş ve şimdiki zamanın farkında olmaya başlar.
- Kendisi için anlamlı olabilecek resimler çizer ve açıklar.
- Yetişkin açıklamalarını taklit eder.
- Oyun arkadaşlarını kendi seçer, seçimleri daha çok kendi cinsindedir.
- Her şeyi sorgulamaya devam eder.
- Olayları abartarak anlatır.
- Ayrıntılı cevap isteyen sorular sorar.
- Basit olaylarla ilgili neden-sonuç ilişkisini kurabilir.
- "Niçin" sorusuna ayrıntılı yanıtlar verebilir.
- Haftanın günlerini sırasıyla ezbere söyleyebilir.
- Hayalinde yaşadığı kişilerle konuşabilir.
- Uzun bir cümleyi yineleyebilir.
- Sesi üzerinde kontrolü artar. (Fısıldayabilir ya da bağırabilir.)
- Sesleri ve kelimeleri sık sık tekrar eder.

Fiziksel ve Motor Gelişim

- Ufak bir makasla şekli keser ve başka bir kâğıtta bulunan aynı şeklin üzerine yapıştırır.
- Yemeğini dökmeden kendisi koyabilir.
- Tek ayağının üstünde durur.
- Müziğe göre hareket eder.
- Bir çizgi boyunca öne ve geriye doğru yürür.
- Parmak ucunda koşabilir.
- Kalem ve boya fırçalarını başarı ile kullanır.
- Üç tekerlekli bisiklete kolaylıkla binebilir.

Sosyal ve Duygusal Gelişim

- Engellenirse inat edip direnir.
- Sevdiği kişileri paylaşamaz.
- İlgi çekmek için dramatik gösterilerde bulunabilir.
- Duygularını ifade edip paylaşabilir.
- Genelde çok daha bağımsız ve oldukça inatçıdır. Kendi isteği ile hareket eder.
- Konuşma ve etkinliklerinde mizah anlayışını sergiler.
- Evin dışında eline geçirebildiği işe yarar her türlü malzemeyle bir şeyler üretmeye, oluşturmaya çalışarak yaratıcılığını sergiler.
- Beklemeyi öğrenmiştir.
- Yanlış ve doğru konusunda kültürel kavramları öğrenmeye başlamıştır.

Okul öncesi dönemde çocuğunuzu desteklemek için;

- Çocuğunuzu, içinde bulunduğu gelişim dönemi özelliklerinin üstünde bilgi edinmesi için zorlamayın.
- Okul öncesi çocuklarının hafızaları kısa sürelidir. Öğrendikleri konuları çabuk unutabilirler. Bu nedenle tekrarlar yapmak zorunda kalmanız gerekebilir.
- 2-3 yaş çocuğu bağımsız hareket etme ihtiyacındadır. Onun bu ihtiyacını destekleyin ancak ne zaman isterse ulaşabileceği konumda olun.
- Çocukların öğrenme yöntemi oyundur. Oyun oynamasına ve oyunlarda sizi taklit etmesine izin verin.
- Hikâye kitaplarının resimli olmasına özen gösterin. Resimleri size anlatmasını isteyin. Böylece yeni kelimeler öğrenmesi için fırsat vermiş olacaksınız.
- Zaman zaman nasıl cevaplayacağınızı bilemediğiniz sorularla karşılaşabilirsiniz. "Bilmiyorum ama öğrenirsem sana anlatacağım." demekten çekinmeyin.
- Her davranışınızla hatta jest ve mimiklerinizle bile ona model olduğunuzu unutmayın.

Kaynakça:

Prof. Dr. Haluk Yavuzer – Çocuğunuzun İlk 6 Yılı

Yard. Doç. Dr. Adalet Kandır – Çocuğum Büyüyor